

kunstIngang #16

DENNIS TYFUS | Strafstudie (2)

22 september tot 18 december 2020

'Up- And Downgrades' van Dennis Tyfus

Er is reeds veel geschreven over Dennis Tyfus' oeuvre als gesamtkunstwerk, een artistieke praktijk die verschillende expressievormen behelst. Tyfus is muzikant, uitgever, dichter, radiomaker, acteur, programmator en beeldend kunstenaar. Als beeldend kunstenaar krijgt zijn oeuvre gestalte in de vorm van tekeningen, geluid, performances, tatoeages, schilderijen en meer recent ook in de vorm van bouwwerken en beeldhouwwerken. Tyfus is een 'totaalkunstenaar' in de waarste zin van het woord omdat leven en werk helemaal versmelten en zijn kunstenaarschap zich niet laat beperken tot het maken van kunst. We zouden dit over vele kunstenaars kunnen zeggen en toch is dit bij Tyfus meer uitgesproken: Elk kunstwerk apart vertegenwoordigt in zeker zin het gesamtkunstwerk. Als we over Tyfus' muziek spreken, dan impliceert dit ook zijn beeldhouwwerk, en als we het over zijn schrijfwerk hebben, dan is alles wat daar geldt ook van toepassing op zijn radioprogramma's of zijn tekeningen. Er is maar één attitude, maar één benadering, maar één stem, maar één expressiedrang die zich uit in al deze verschillende kunstvormen.[1]

De Nor, een sculptuur van Tyfus uit 2018 aan de rand van het Middelheimmuseum, brengt in zekere zin veel van zijn artistieke praktijken samen: *De Nor* is zowel een sculptuur als een tribune met een bar (inclusief sanitair) en een podium voorzien van een in travertijn gekerfde vloertekening van de kunstenaar, waar Tyfus elke zomer talrijke optredens programmeert. De programmatie wordt bovendien elke week aangekondigd door een door Tyfus gecreëerd personage, het Keelmeisje. *De Nor* is zo publiek als maar zijn kan: tijdens de performances – in 'geactiveerde toestand' – bevinden de muzikanten en het publiek zich letterlijk in het beeldhouwwerk, maken er deel van uit; in 'rusttoestand' voegt *De Nor* zich bij de collectie van het Middelheimmuseum en functioneert het kunstwerk zoals elk ander beeldhouwwerk in het openlucht sculpturenpark.

Deze 'sociale sculptuur' in de beste betekenis van het woord, waarbij de kunstenaar zich genereus naar zijn publiek opstelt, vindt sinds het voorjaar van 2017 haar absolute tegenhanger in een reeks tekeningen met de titel *Up- And Downgrades*, die eenzaam ontstaan aan de tekentafel en waarin we als protagonist doorgaans de kunstenaar zelf herkennen.

De onmacht bemeesteren

Deze reeks van tot op heden ongeveer zestig kleurpotloodtekeningen op A4-, A3- of B2-formaat vindt haar oorsprong in een periode waarin Tyfus door een lumbago aan het ziekbed gekluisterd was. Wat te doen? Hoe de verveling tegen te gaan? Hoe de onmacht te bemeesteren? Zo begon door een bijzonder banaal gegeven een avontuur dat gaandeweg een belangrijk nieuw onderdeel van Tyfus' oeuvre zou vormen.

Werken op papier en tekeningen associëren we in eerste instantie met spontaniteit, het schetsmatige, het vluchtige, overal en altijd toepasbaar. En toch ligt hier het tegenovergestelde voor: elke tekening, monochroom of in kleur, getuigt van een bijzondere werkintensiteit, bijna monnikenwerk, bezonnenheid, concentratie, focus en volharding. Het tekenblad wordt volledig bedekt door de potloodtekening, op een manier die niet bijzonder geraffineerd is, dat wil zeggen een klassieke inkleuring binnen licht uitgelijnde vormen. De grootste tekeningen op B2-formaat vragen dan ook zowat twee weken nauwgezet, aandachtig werk.

Tyfus vertelt dat hij vanaf het prille begin, zolang hij zich herinnert, tekende en dat dit medium bijzonder belangrijk voor hem was om zich spontaan te kunnen uiten en zich te kunnen ontladen. Het feit dat hij deze tekensponantiteit vanaf 2014 kwijt kon in het zetten van *no-choice tattoos*, bevrijdde voor hem het tekenen van zijn dwingende associatie met spontaniteit. De ondertussen meer dan 750 tatoeages houden in dat Tyfus een tekening tatoeëert zonder op voorhand met de drager een afspraak te maken over de tekening zelf – enkel het formaat en de plaats op het lichaam liggen vast. In de ter plekke bedachte *no-choice tattoos* mag dan wel een zekere spontaniteit tot uiting komen, 'vluchtig' kunnen we ze nauwelijks noemen. Eenmaal gezet, zijn ze voor altijd metgezellen van hun dragers. Deze schijnbare tegenstellingen maakten dat Tyfus het tekenmedium en zijn eigenschappen in een ander licht zag en dat de mogelijkheid ontstond om helemaal anders met het medium aan de slag te gaan, namelijk vertrekkend van een idee op voorhand. Daarbij veranderde niet alleen de methode, maar ook de tekenstijl, het tekenhandschrift. De ietwat niet-concrete wezens in cartoonstijl uit vroegere werken maken plaats voor hele taferelen die zo waarheidsgetrouw en onverbloemd mogelijk worden neergezet.

Imagoverlagend

De meer dan banale omstandigheden – Tyfus' ellende en pijn toen hij met de reeks *Up- And Downgrades* begon – beïnvloedde aanvankelijk het onderwerp: de protagonist deelt met ons zijn zelfmedelijden, de ziekte en de daarmee gepaard gaande sociale verplichtingen. Zijn benen en handen liggen in het gips, wachtend op ziekenbezoek, er zijn wenskaarten voor beterschap, hij doet yoga, dobert zielsalleen in een roeibootje op de oceaan, doolt rond in de gietende regen,... We ontmoeten een zielenpoot die aandacht opeist omdat de hele wereld tegen hem is.

Is een kunstenaar echt zo'n beklagenswaardig wezen? Droomt hij heus van drie monsterlijke katten die 's nachts boven zijn bed hangen, en niet van grote verwezenlijkingen? Moet een kunstenaar niet de natuur en haar elementen, de scheppende krachten, beheersen in plaats van er fucking bang van te zijn? Wie verstopt er zich nu achter een boom omdat er een storm opsteekt? Wie kruipt er in een boom omwille

van een schattig katje? De kunstenaar is toch de sjamaan die ons door donkere tijden loodst en niet in zijn broek doet als hij een kat of een paar demonstranten tegenkomt? Wat is dat voor een kunstenaarschap? Waar zijn de moedige helden die geschiedenis schrijven? Is de kunstenaar niet meer dan een grote bangschijter?

Zien we in het begin van *Up- And Downgrades* nog meer van dit soort voorstellingen van de demystificatie van de kunstenaar, dan wendt Tyfus zijn blik gaandeweg meer naar buiten, naar zijn omgeving, en doen maatschappelijk politieke thema's hun intrede. De verandering van kijkrichting, naar zijn omgeving in plaats van naar zichzelf, wordt al dan niet toevallig weerspiegeld op vormelijk of materieel vlak.

De kunstenaar wisselt ongeveer in december 2019 van potloodmerk, van de hardere Derwent-kleurpotloden naar de veel zachtere en lichtvaste, op olie gebaseerde Faber Castell-polychromen, waardoor de vroegere tekeningen in vergelijking met de latere bijna gekrast aanvoelen. Een wereld van kleur ontvouwt zich middels het gebruik van de reeds door Vincent van Gogh geprezen potloden. Ondanks het feit dat Tyfus geen technieken toepast die het monnikenwerk sneller en misschien gemakkelijker zouden kunnen laten verlopen – kleuren mengen met behulp van terpentijn of het gebruik van een doezelaar – benaderen deze tekeningen in hun verschijning het gevoel van gouaches of zelfs schilderijen. Daarbij wordt geen technisch kunnen tentoongespreid en valt er geen vieze geur van academisme te bespeuren. Integendeel, bij elke tekening hebben we het gevoel dat de kunstenaar het tekenen opnieuw moet uitvinden en dat hij zichzelf nogmaals moet bewijzen: 'Ik kan het.' Daarom zijn de tekeningen zo fris en in hun vorm haast 'onschuldig'.

Hun inhoud is dat echter niet.

Wat een ellende!

Als we Freud deze keer links laten liggen en niet ingaan op het feit dat katten in de droomanalyse de vrouwelijke seksualiteit symboliseren en de angst voor katten dus eenduidig wijst op een onopgelost probleem tussen man en vrouw – mogelijk hét probleem – of op wat in de droomanalyse de voorstelling van de eigen nazaat als mini-dubbelganger betekent – hierover zouden we boeken vol kunnen schrijven – wil ik hier betogen dat de *Up- And Downgrades* geen zelfportretten zijn. Het zijn eerder personifiëringen, vereenzelvigingen van een maatschappelijk probleem dat we als gemeenschap met elkaar delen: als gemeenschap hebben we schrik van de vrouwelijke energie, als gemeenschap kruipen we in een boom omdat we de natuur niet meer kunnen beheersen, als gemeenschap beperken we de volgende generatie in haar vrijheid omdat we enkel onszelf erin weerspiegeld willen zien, en ga zo maar door.

Twijfelt er nog iemand aan dat we als gemeenschap aan het einde van ons Latijn zijn?

Infantilisering van de taal / Dennis Tyfus, de dichter

Richten we onze aandacht op de titels van de *Up- And Downgrades*-tekeningen, dan merken we dat ze dicht komen bij andere vormen van woordkunst die door de kunstenaar beoefend worden. Spontaan ingegeven woordspelingen, associaties en verbasteringen zoals 'Een gasoven vol jambon vergeten uitzetten' of 'The Hangover Part 365' of 'Lees verdampt verder!' doen dienst als teksten die Tyfus publiceert op kassabons van

boekhandel De Groene Waterman of op de facturen van restaurant Table Dance of als titel voor een tekening. Meer nog, de korte teksten kunnen ook aanleiding zijn om tot een beeld te komen.

Soms bespeuren we in een titel de wens van de kunstenaars om de taal te bevrijden van haar symboliek, zoals bijvoorbeeld in *Fishing for compliments*, een tekening waarin de kunstenaar eenzaam maar geduldig kleine visjes tracht te vangen in een idyllische vijver. Het nobele verlangen om door te dringen tot de ware betekenis van een woord of een zin, de zoektocht naar het archaische karakter ervan, naar de oorsprong van taal, kan natuurlijk niet anders dan falen en leidt noodgedwongen tot de infantilisering van de taal. Dat neemt niet weg dat het niet de moeite is om te blijven proberen, als is het maar om ons getuige te laten zijn van de onmacht van de kunstenaar, van zijn onmogelijke positie die gedoemd is om te falen: *Hanging in there* is de titel van een tekening waarin de protagonist boven een duizelingwekkend hoge afgrond aan één hand aan een rots hangt en er geen vooruit noch achteruit mogelijk is – tenzij je achternaam Messner is. Dit alles kan niet zonder de moed tot onnozelheid, een moed waaraan Tyfus zeker geen tekort heeft.

Let's get physical! Let me hear your body talk!

Een vijftiental tekeningen (sinds 2019) met titels zoals *The Savior*, *I Can't Hear You*, *The Internationale (Het Zangfeest)*, *Private Property* of *Eerst Onze Mensen* tonen – op een George Grosz-achtige manier – de protagonist die in de weer is met leden van de oerconservatieve (extreem-)rechtse studentenverbonden NSV en KVHV.

Hij hakt ze in stukken, onthoofd ze, is van plan ze levend te begraven, hangt ze op, kruisigt ze, slaat een nagel door hun hand of steekt ze in brand. Dit alles met een gelaatsuitdrukking van stil genot, een pokerface of een bescheiden glimlach.

De reeks werd begonnen voor in de media bekend werd dat Sanda Dia op 5.12.2018 het slachtoffer werd van de criminele studentendoop van de Reuzegommers.

Wie van ons kent niet de beklemming bij het zien van door de stad dwalende, verklede en beschilderde studenten op de terugweg van of op weg naar een studentendoop? Zijn zij het die onze rechtsstaat morgen moeten verdedigen? Loopt hier mijn toekomstige tandarts tussen? Zijn zij de school- en bankdirecteurs van morgen?

“Op een bepaald moment hebben we zelf gevraagd om op ons te plassen, om het warm te krijgen.”[2] Wat kan men daar nog aan toevoegen, wetende dat de realiteit zoveel gruwelijker is dan onze fantasie?

Je wil vernedering? Je zal ze krijgen. Je wil je pijngrens verleggen? We zorgen ervoor. Maar het liefst van al willen we je UITROEIEN!

In elke religie, Oost of West, is het kwaad in de mens zijn verderf; de *neiging tot* het kwaad is echter de kracht die ons kan bevrijden.

Ulrike Lindmayr
Antwerpen, september 2020

[1] Daarom kan deze zaaltekst over Tyfus' tekeningen ook als begeleiding dienen voor een tentoonstelling waar geen enkele tekening te zien is. Zijn meest recente tekeningen zullen pas in het voorjaar in verschillende kunstruimtes in Antwerpen en in 's-Hertogenbosch gepresenteerd worden.

[2] Ondertitel van een artikel (omtrent de Reuzegomzaak) in De Standaard op 29/08, p.14

Tentoongesteld werk:

Dennis Tyfus

'The Difference Between An Onion And A Djembé'

polyurethane, hair, clothes and djembe

2020

76 x 98 x 146 cm

courtesy of Tim Van Laere Gallery